

การประยุกต์หลักสุจริตธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น THE APPLICATION OF THE PRINCIPLE OF GOOD FAITH TO PROMOTE LOCAL ELECTION BEHAVIOR

บัณฑิพัฒน์ พราวพลายแก้ว

Panchaphat Prowpraykarw

นักวิจัยอิสระ

Independent Researcher

Corresponding Author E-mail: Panchaphat2567@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสุจริตธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น สู่การพัฒนาประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน การเลือกตั้งท้องถิ่นถือเป็นรากฐานสำคัญของการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ในปัจจุบันยังคงประสบปัญหาเชิงโครงสร้าง เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง การทุจริต ผลประโยชน์ทับซ้อน และวัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้นำท้องถิ่นและบั่นทอนความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงต้องอาศัยการบูรณาการหลักสุจริตธรรม ซึ่งประกอบด้วยความซื่อสัตย์ ความถูกต้อง ความโปร่งใส ความเสมอภาค และการกระทำด้วยความสุจริตใจ ทั้งในส่วนของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ต้องแข่งขันด้วยนโยบายและความสามารถ และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ต้องใช้สิทธิด้วยวิจารณญาณ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ระยะสั้น นอกจากนี้ ความสำเร็จในการขับเคลื่อนยังต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งการให้การศึกษาและการปลูกฝังจิตสำนึก การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม การสร้างพื้นที่สาธารณะในการตรวจสอบข้อมูล และการสร้างผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์วัฒนธรรมทางการเมืองที่โปร่งใส นำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืนจากระดับรากหญ้าสู่ประเทศชาติ

คำสำคัญ : การเลือกตั้งท้องถิ่น; หลักสุจริตธรรม; การพัฒนาประชาธิปไตย

Abstract

This academic article presents an approach to applying the "principle of integrity" to foster positive local election behaviors and promote sustainable democratic development. While local elections serve as a cornerstone of decentralization and public participation, they currently face structural challenges-such as vote-buying, corruption, conflicts of interest, and patronage-based political cultures-that compromise the quality of local leadership and undermine confidence in the democratic system. Addressing these issues requires integrating

the principle of integrity-encompassing honesty, correctness, transparency, equity, and good faith-among both candidates, who should compete based on policy and competence, and voters, who should exercise their rights judiciously with a focus on the public interest rather than short-term gains. Furthermore, success in this endeavor relies on multi-sectoral cooperation, including education and civic consciousness-building, strict and fair law enforcement, the creation of public spaces for information scrutiny, and the cultivation of exemplary leaders. Together, these efforts aim to foster a transparent political culture, paving the way for robust and sustainable democratic development extending from the grassroots level to the national stage.

Keywords: Local Elections; Principle of Good Faith; Democratic Development

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ถือเป็นรูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดินและการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งถือเป็นหัวใจสำคัญและเป็นกลไกพื้นฐานที่สะท้อนถึงเจตจำนงเสรีของปวงชนชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนมากที่สุด การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาบริหารจัดการงบประมาณ การจัดบริการสาธารณะ และการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในพื้นที่ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนความเจริญเติบโตอย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม คุณภาพของการกระจายอำนาจและประสิทธิภาพในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้นำท้องถิ่นที่ถูกคัดเลือกเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน หากกระบวนการเลือกตั้งมีความโปร่งใสและได้มาซึ่งคนดีมีฝีมือ การพัฒนาท้องถิ่นย่อมดำเนินไปอย่างราบรื่น แต่ในทางตรงกันข้าม หากกระบวนการเลือกตั้งถูกครอบงำด้วยผลประโยชน์ทับซ้อน การทุจริต หรือการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ย่อมส่งผลกระทบเชิงลบต่อเสถียรภาพทางการเมืองและระดับการพัฒนาของท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (สุชุม นวลสกุล, 2557)

ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน การทำความเข้าใจปัญหาดังกล่าวจึงต้องอาศัยการมองทะลุผ่านมิติโครงสร้างทางสังคมที่ซับซ้อน ซึ่งฝังรากลึกมาอย่างยาวนานในประวัติศาสตร์การเมืองไทย โดยเฉพาะระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับประชาชนในพื้นที่ เมื่อประชาชนส่วนหนึ่งยังคงพึ่งพิงเครือข่ายอุปถัมภ์ในการดำรงชีวิตประจำวัน การตัดสินใจทางการเมืองจึงมักถูกลดทอนคุณค่าลงเหลือเพียงการตอบสนองบุญคุณหรือการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระยะสั้น ส่งผลให้กลไกการเลือกตั้งที่ควรจะเป็นเวทีแห่งการคัดสรรคนดีมีความสามารถกลายเป็นสนามแข่งขันทางการเงินและอิทธิพลเถื่อน วงจรอุปาทนนี้ไม่เพียงแต่นำพามันการเมืองที่ขาดธรรมาภิบาลเข้ามาสู่อำนาจเท่านั้น แต่ยังทำให้ทรัพยากรและงบประมาณแผ่นดินถูกเบี่ยงเบนไปเพื่อตอบสนองกลุ่มผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม แทนที่จะเป็นการพัฒนา

โครงสร้างพื้นฐานและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างแท้จริง การจะตัดวงจรดังกล่าวจึงไม่สามารถพึ่งพาเพียงแค่การบังคับใช้กฎหมายเลือกตั้งที่มีบทลงโทษรุนแรงเพียงอย่างเดียวได้ หากแต่ต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดและสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมผ่านการยกระดับการศึกษาทางการเมืองอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนและประชาชนตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบที่มีต่ออนาคตส่วนรวม ควบคู่ไปกับการเปิดพื้นที่สาธารณะให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสและการดำเนินงานของภาครัฐอย่างเสรี เมื่อภาคประชาสังคมมีความเข้มแข็งและผู้นำชุมชนสามารถแสดงบทบาทเป็นแบบอย่างที่ดีในการยึดมั่นความถูกต้องได้ บรรทัดฐานใหม่ของการเมืองท้องถิ่นย่อมถูกขับเคลื่อนไปสู่การแข่งขันด้วยนโยบาย วิสัยทัศน์ และความสุจริตใจ การสร้างความเปลี่ยนแปลงจากระดับรากหญ้าเช่นนี้จึงจะเป็นรากฐานอันมั่นคงที่ช่วยค้ำจุนให้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยเจริญเติบโตอย่างเข้มแข็ง มีเสถียรภาพ และสะท้อนเจตจำนงที่แท้จริงของปวงชนชาวไทย (โกวิทย์ พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง, 2547)

เพื่อแก้ไขปัญหาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งให้สอดคล้องกับครรลองประชาธิปไตยอันสุจริต "หลักสุจริตธรรม" จึงเป็นกรอบแนวคิดและหลักการทางจริยธรรมและกฎหมายที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำมาประยุกต์ใช้ หลักสุจริตธรรมครอบคลุมถึงความซื่อสัตย์ การยึดมั่นในความถูกต้อง ความโปร่งใส ความเสมอภาค และการกระทำการใด ๆ ด้วยความสุจริตใจปราศจากเล่ห์เหลี่ยมหรือการฉ้อฉล เมื่อนำหลักการนี้มาบูรณาการเข้ากับกระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่น จะช่วยสร้างบรรทัดฐานใหม่ให้แก่สังคม ทั้งในมุมมองของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะต้องแข่งขันกันด้วยนโยบายและความดีงาม และในมุมมองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จะต้องใช้วิจารณญาณไตร่ตรองด้วยความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การปลูกฝังจิตสำนึกตามหลักสุจริตธรรมจึงไม่เพียงแต่เป็นการป้องกันและปราบปรามการทุจริตการเลือกตั้งตามตัวบทกฎหมายเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยั่งยืนในระยะยาวอีกด้วย (บุญศรี มีวงษ์โชคไชย, 2542)

การศึกษาและการประยุกต์ใช้หลักสุจริตธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งท้องถิ่น จึงมีความมุ่งหมายสำคัญในการสำรวจสภาพปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งที่ไม่พึงประสงค์ ตลอดจนสังเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้หลักการดังกล่าวให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ งานศึกษาและบทความวิชาการนี้มีความมุ่งหวังที่จะนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนสังคมที่สามารถบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และประชาชนทุกภาคส่วน ในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และยึดมั่นในผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เพื่อให้การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นเวทีแห่งการแข่งขันทางความคิดและการพัฒนาอย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การสร้างรากฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็งจากระดับรากหญ้าขึ้นสู่ระดับประเทศต่อไปอย่างมั่นคง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2554)

การขับเคลื่อนให้หลักสุจริตธรรมแทรกซึมเข้าไปในพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งท้องถิ่น ย่อมต้องอาศัยระยะเวลา ความต่อเนื่อง และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการให้การศึกษาแก่เยาวชน

และประชาชน การบังคับใช้กฎหมายที่มีความเด็ดขาดและเป็นธรรม การสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างเสรี ตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำทางความคิดในชุมชน การศึกษาเรื่องนี้จึงเปรียบเสมือนหมุดหมายสำคัญที่จะช่วยจุดประกายทางความคิด และกระตุ้นเตือนให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม เพราะอนาคตของการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศไทยไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎหมายเพียงอย่างเดียว หากแต่ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกันของพลเมืองทุกคนในการปกป้องรักษาไว้ซึ่งความถูกต้องและความดีงามในระบอบประชาธิปไตย

ความหมายและความสำคัญของหลักสุจริตธรรม

ความหมายและความสำคัญของหลักสุจริตธรรมในมิติการเลือกตั้งถือเป็นรากฐานสำคัญอันจะนำพาประชาธิปไตยไปสู่ความชอบธรรมและความยั่งยืน โดยในทางนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ หลักสุจริตธรรมหมายถึงความซื่อตรง ความจริงใจ ความสุจริตใจในการใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ตามครรลองคลองธรรมแห่งกฎหมาย โดยปราศจากการฉ้อฉล การหลอกลวง หรือการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม เมื่อนำมาพิจารณาในบริบทของการเลือกตั้ง (อริติยา อัชชาศัยและคณะ, 2567) หลักการนี้จึงไม่ใช่เพียงแค่การปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายเลือกตั้งอย่างเคร่งครัดเท่านั้น หากแต่ยังหมายรวมถึงจิตสำนึกรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ต้องแข่งขันด้วยความยุติธรรม ผู้ดำเนินการเลือกตั้งที่เป็นกลางโปร่งใส และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ต้องใช้วิจารณญาณด้วยความซื่อสัตย์ต่อเจตจำนงของตนเอง โดยปราศจากการครอบงำของอิทธิพลมืดหรือผลประโยชน์ระยะสั้น การยึดมั่นในหลักสุจริตธรรมจึงเปรียบเสมือนเครื่องค้ำจุนความน่าเชื่อถือของกระบวนการประชาธิปไตยฐานราก ทำให้ผลลัพธ์ที่ได้จากการเลือกตั้งสะท้อนเสียงที่แท้จริงของประชาชน (วิทยา สุจริตธรรักษ์, 2550)

หลักสุจริตธรรมในมิติการเลือกตั้งคือการเป็นเกราะป้องกันปัญหาการทุจริตเชิงนโยบายและการซื้อสิทธิขายเสียง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศและสังคมท้องถิ่น เมื่อผู้สมัครและพรรคการเมืองยึดมั่นในหลักสุจริตธรรม การแข่งขันย่อมเปลี่ยนผ่านจากการใช้เงินซื้อเสียงหรืออิทธิพลเถื่อนมาเป็นการแข่งขันทางด้านนโยบาย วิสัยทัศน์ และความสามารถในการแก้ปัญหาให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง ส่งผลให้งบประมาณแผ่นดินและทรัพยากรของรัฐถูกนำไปใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะสูงสุด แทนที่จะไหลเข้าสู่กระเป๋าของกลุ่มผลประโยชน์หรือหัวคะแนน นอกจากนี้ หลักสุจริตธรรมยังช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีคุณธรรม สร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนตระหนักว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคือหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่ควรถูกตีราคาด้วยเงินทองหรือสิ่งตอบแทนใดๆ ซึ่งจะนำไปสู่การได้มาซึ่งตัวแทนและผู้บริหารท้องถิ่นที่มีธรรมาภิบาล พร้อมทั้งจะทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริงโดยปราศจากข้อครหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2565)

มาประยุกต์ใช้อย่างจริงจังในกระบวนการเลือกตั้งยังส่งผลสะท้อนในวงกว้างต่อเสถียรภาพและความเชื่อมั่นในระบอบการปกครองของประเทศ เมื่อประชาชนประจักษ์ว่าเสียงสะท้อนผ่านบัตรเลือกตั้งของตนมีความหมาย ได้รับการคุ้มครอง และนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในชุมชน ความศรัทธาและความ

ไว้วางใจที่มีต่อสถาบันทางการเมืองย่อมเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย รัฐและสังคมจึงจำเป็นต้องร่วมมือกันบูรณาการหลักสุจริตธรรมเข้าไปในทุกมิติของการเลือกตั้ง ทั้งผ่านกระบวนการจัดการเลือกตั้งที่โปร่งใส การให้การศึกษาทางการเมืองแก่เยาวชนและประชาชน ตลอดจนการสร้างกลไกภาคประชาสังคมในการตรวจสอบถ่วงดุล เพื่อให้หลักสุจริตธรรมไม่ได้เป็นเพียงนามธรรมทางวิชาการ แต่กลายเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกันอย่างแท้จริง นำพาประเทศชาติก้าวข้ามผ่านวิกฤตการเมืองแบบเดิมๆ และมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของความสุจริต ความยุติธรรม และความเท่าเทียมกันในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2555)

พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นในบริบทปัจจุบัน

การเลือกตั้งท้องถิ่นในบริบทปัจจุบันถือเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศจากฐานรากซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารจัดการทรัพยากรและแก้ไขปัญหาของชุมชนตนเองอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามสภาพการณ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นในปัจจุบันยังคงเผชิญกับความท้าทายจากโครงสร้างทางสังคมแบบดั้งเดิมระบบอุปถัมภ์และเครือข่ายความสัมพันธ์เชิงเครือญาติซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของคนในท้องถิ่นมีความซับซ้อนและสะท้อนพลวัตทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน การทำความเข้าใจพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ผ่านมิติต่างๆ เพื่อมองเห็นภาพรอบด้านและหาแนวทางในการยกระดับคุณภาพประชาธิปไตยทางตรงของประชาชนให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้มากยิ่งขึ้นในอนาคต (กิจบดี ก้องเบญจกุล, 2562)

พฤติกรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นจึงสะท้อนถึงวิสัยทัศน์ จริยธรรม และความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรสาธารณะเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนอย่างแท้จริง การแข่งขันในทางที่ชอบธรรมและปราศจากอคติจะช่วยยกระดับมาตรฐานทางการเมืองให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดกว้างให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลนโยบายได้อย่างเท่าเทียม การพึ่งพาห้วคณะแนหรือกลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นไม่เพียงแต่สร้างภาระหนี้สินและการทุจริตเชิงนโยบายภายหลังเข้ารับตำแหน่งเท่านั้น แต่ยังเป็นการทำลายกลไกการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาวอีกด้วย ในทางตรงกันข้าม หากผู้สมัครมุ่งเน้นการสร้างเชื่อมั่นผ่านการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริตและการนำเสนอทางออกในการแก้ปัญหาของพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ย่อมได้รับความไว้วางใจจากประชาชนอย่างยั่งยืน บทบาทของผู้สมัครจึงเป็นเสมือนแม่เหล็กสำคัญในการกำหนดทิศทางและวัฒนธรรมทางการเมืองระดับฐานรากว่าจะมุ่งไปสู่การแข่งขันเชิงคุณธรรมหรือวงจรอุบาทว์ของการซื้อสิทธิ์ขายเสียง การสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมและการเคารพกติกาประชาธิปไตยจึงเป็นหัวใจหลักที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนต้องตระหนักอยู่เสมอ เพื่อให้การเลือกตั้งท้องถิ่นกลายเป็นเวทีแห่งการประลองปัญญาและวิสัยทัศน์ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2527)

พฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะชี้ขาดผลการเลือกตั้งและทิศทางของชุมชน โดยพฤติกรรมในส่วนนี้มีความหลากหลายตั้งแต่กลุ่มประชาชนที่ตื่นตัวทางการเมืองและใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยวิจารณญาณโดยพิจารณาจากผลงานความรู้ความสามารถและนโยบายของผู้สมัคร ไปจนถึงกลุ่มประชาชนที่

ยังคงถูกครอบงำด้วยวัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์หรือการคำนึงถึงประโยชน์ตอบแทนระยะสั้นจากการซื้อสิทธิขายเสียง พฤติกรรมการเลือกตั้งในมิตินี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงระดับความตระหนักรู้ทางการเมืองและภูมิคุ้มกันทางสังคมของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ซึ่งหากชุมชนใดมีความเข้มแข็งและมีการให้การศึกษาทางการเมืองที่ดีพฤติกรรมการเลือกตั้งย่อมเปลี่ยนผ่านไปสู่การเลือกตั้งเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์เฉพาะหน้า พฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 2 มิติหลัก

พฤติกรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ถือเป็นกลไกตั้งต้นในการกำหนดบรรทัดฐานของการแข่งขันทางการเมืองในระดับพื้นที่โดยผู้สมัครจะต้องแสดงออกถึงความโปร่งใสสุจริตใจและความรับผิดชอบต่อสาธารณะผ่านการนำเสนอนโยบายที่สามารถปฏิบัติได้จริงตอบโจทย์ปัญหาของชุมชนอย่างตรงจุดและมีความเป็นไปได้ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาวแทนการใช้กลวิธีหาเสียงแบบประชานิยมที่ไร้ทิศทางหรือสร้างภาระงบประมาณเกินกว่าที่ท้องถิ่นจะรับไหวสิ่งสำคัญที่สุดในมิตินี้คือการแข่งขันอย่างยุติธรรมปราศจากการซื้อสิทธิขายเสียงการใช้อิทธิพลมืดหรือการสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์เพื่อครอบงำการตัดสินใจของผู้ลงคะแนน เพราะการกระทำดังกล่าวถือเป็นการบิดเบือนเจตจำนงเสรีและทำลายความชอบธรรมของการใช้อำนาจอธิปไตยในระดับท้องถิ่นตั้งแต่เริ่มต้นผู้สมัครจึงต้องตระหนักเสมอว่าเกียรติและศักดิ์ศรีของการเป็นผู้นำที่ดีเริ่มต้นจากการเคารพกติกาและการมีจริยธรรมทางการเมืองอย่างเคร่งครัด

พฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตระหนักถึงบทบาทอันทรงพลังของตนเองถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมประชาธิปไตยให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคงและปราศจากการครอบงำจากกลุ่มผลประโยชน์ เมื่อประชาชนลุกขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบและคัดกรองคนดีมีฝีมือเข้าสู่สนามการเมืองท้องถิ่น วงจรอุปาทนของการซื้อสิทธิขายเสียงและการเมืองแบบอุปถัมภ์ย่อมค่อยๆ ถูกบั่นทอนกำลังลงจนหมดไป การใช้สิทธิเลือกตั้งจึงไม่ใช่เพียงแค่การหย่อนบัตรตามหน้าที่ตามกฎหมายตามกาลเทศะเท่านั้น แต่ยังเป็นการแสดงออกถึงสิทธิเสรีภาพอันชอบธรรมในการกำหนดชะตากรรมของท้องถิ่นตนเองอย่างแท้จริง การที่พลเมืองปฏิเสธเงินตราหรือสิ่งตอบแทนระยะสั้นเท่ากับการปกป้องทรัพยากรและงบประมาณแผ่นดินไม่ให้ถูกผูกขาดหรือรั่วไหลไปสู่กลุ่มทุนสามานย์ การเมืองระดับท้องถิ่นที่สะอาดและโปร่งใสจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากขาดความร่วมมือร่วมใจจากภาคประชาชนที่เข้มแข็ง การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองเชิงบวกนี้ยังส่งผลให้เกิดการตื่นตัวทางสังคมในวงกว้าง ทำให้คนรุ่นใหม่และคนในชุมชนตระหนักรู้ว่าอนาคตของการพัฒนาท้องถิ่นถูกกำหนดด้วยปลายปากกาของตนเอง แรงกดดันทางสังคมที่เกิดจากการรวมพลังกันของประชาชนจะช่วยบีบบังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องปรับตัวและแข่งขันกันด้วยนโยบายที่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง นโยบายพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษา สาธารณูปโภค และสิ่งแวดล้อมจึงได้รับการหยิบยกขึ้นมาถกเถียงและปฏิบัติจริงจังกว่าการใช้อิทธิพลหรือการใช้เงินซื้อเสียง การเมืองท้องถิ่นจึงกลายเป็นพื้นที่แห่งการแลกเปลี่ยนทางความคิดและวิสัยทัศน์อันสร้างสรรค์ ท้ายที่สุดแล้ว พฤติกรรมการเลือกตั้งที่เปี่ยมด้วยวิจารณญาณและความซื่อสัตย์สุจริตนี้ จะช่วยยกระดับมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองไทยให้สูงขึ้น จากรากฐานที่มั่นคงในชุมชน (Golembiewsky, R. T., Welsh, W. A. & Crotty, W. J.A, 1969)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 สุจริตธรรมเพื่อการเลือกตั้งท้องถิ่นที่โปร่งใส

สามารถอธิบายได้ว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นนับเป็นหัวใจสำคัญของการกระจายอำนาจและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในการบริหารจัดการทรัพยากร งบประมาณ และการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนตนเองโดยตรง ทว่า ในสภาพความเป็นจริงปัจจุบัน กระบวนการดังกล่าวกลับยังคงเผชิญกับอุปสรรคและปัญหาเชิงโครงสร้างที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียง การทุจริตคอร์รัปชัน ผลประโยชน์ทับซ้อน ตลอดจนวัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์และเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนตัว ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้พฤติกรรม การตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนส่วนใหญ่ยังคงถูกครอบงำด้วยผลประโยชน์เฉพาะหน้า การตอบแทนผู้มีอิทธิพล หรือความผูกพันทางเครือญาติ มากกว่าการใช้เหตุผลพิจารณาไตร่ตรองถึงนโยบาย วิสัยทัศน์ และความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ปาฐกถาการณ์ดังกล่าวจึงส่งผลกระทบเชิงลบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพและมาตรฐานของผู้นำท้องถิ่นที่ก้าวขึ้นมาทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน ทำให้ได้ผู้บริหารที่ไม่ตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน และในท้ายที่สุดยังเป็นการบั่นทอนความศรัทธาความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อระบบการเมืองและระบอบประชาธิปไตยโดยภาพรวมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การขับเคลื่อนกระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่นให้หลุดพ้นจากวังวนปัญหาเดิมๆ จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการหลักสุจริตธรรมเข้ากับโครงสร้างทางสังคมและการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม โดยเริ่มต้นจากการให้ความรู้

และปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่ระดับเยาวชนและประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางความคิดและปรับเปลี่ยนค่านิยมทางการเมืองจากการพึ่งพาระบบอุปถัมภ์มาสู่การยึดถือนโยบายและความสามารถของผู้สมัครเป็นสำคัญ ควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายที่มีความเด็ดขาดและเป็นธรรม เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดและสร้างบรรทัดฐานอันเคร่งครัดในการควบคุมการแข่งขันให้อยู่ภายใต้กติกา นอกจากนี้ การเปิดพื้นที่สาธารณะให้ประชาชนสามารถเข้าถึง แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างเสรี และตรวจสอบการทำงานของผู้มีอำนาจได้อย่างโปร่งใส จะช่วยลดช่องว่างของการทุจริตเชิงนโยบายและการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน บทบาทของผู้นำชุมชนและภาคประชาสังคมถือเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นให้ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์ของตนเอง ความสำเร็จของการดำเนินงานทั้งหมดนี้จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลยหากขาดความร่วมมืออย่างบูรณาการจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชน ซึ่งต้องประสานพลังกันขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งอาศัยปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ ได้แก่ ระบบการศึกษาและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่เปิดกว้างให้ตรวจสอบได้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง รวมถึงการสร้างตัวอย่างที่ดีจากผู้นำและบุคคลในสังคมที่ยึดมั่นในคุณธรรมและความโปร่งใส เมื่อองค์ประกอบเหล่านี้ทำงานประสานสอดคล้องกันอย่างกลมกลืน ย่อมส่งผลให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาซึ่งผู้นำท้องถิ่นที่ดีมีความสามารถและซื่อสัตย์สุจริต ปราศจากปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนและการทุจริตคอร์รัปชัน นำไปสู่การยกระดับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและยั่งยืน และร่วมกันเสริมสร้างรากฐานระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้มีความเข้มแข็งและมั่นคงจากระดับรากหญ้าสู่การพัฒนาประเทศ

การขับเคลื่อน "หลักสุจริตธรรม" ให้ก้าวข้ามจากการเป็นเพียงคุณธรรมส่วนบุคคล สู่การเป็นกลไกเชิงโครงสร้างในการเลือกตั้งท้องถิ่น ถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยรื้อถอนวัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์และวงจรอุบาทว์ของการซื้อสิทธิ์ขายเสียงที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน เมื่อโครงสร้างและกติกาการเลือกตั้งถูกบูรณาการเข้ากับ ความโปร่งใส ความเสมอภาค และความถูกต้อง ผู้สมัครรับเลือกตั้งย่อมไม่สามารถอาศัยอิทธิพลเถื่อนหรือใช้เม็ดเงินครอบงำประชาชนได้อีกต่อไป แต่ถูกบังคับโดยกลไกทางสังคมและกฎหมายให้ต้องแข่งขันกันด้วยนโยบาย วิสัยทัศน์ และความสามารถในการแก้ปัญหาที่ตอบโจทย์พื้นที่อย่างแท้จริง ในขณะเดียวกัน ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็จะได้รับการยกระดับจิตสำนึกและความตื่นตัวทางการเมือง เปลี่ยนสถานะจากการเป็นเพียงเครื่องมือหรือเบี้ยล่างในช่วงเวลาหาเสียง มาเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่มีวิจาร์ณญาณ กล้าที่จะปฏิเสธผลประโยชน์ระยะสั้น และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนเป็นที่ตั้ง ความร่วมมืออันแน่นแฟ้นระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และประชาชนในการสร้างพื้นที่สาธารณะเพื่อตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร ควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายที่เด็ดขาดและเป็นธรรม จะช่วยสร้างเกราะป้องกันการทุจริตเชิงนโยบายและการใช้ทรัพยากรของรัฐเพื่อประโยชน์ทับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท้ายที่สุดแล้ว การที่ทุกภาคส่วนร่วมกันยึดถือหลักสุจริตธรรมเป็นบรรทัดฐานร่วมกัน จะไม่เพียงแต่ทำให้เราได้มาซึ่งผู้นำท้องถิ่นที่ดี

และมีความซื่อสัตย์สุจริตเท่านั้น แต่ยังเป็น การสร้างรากฐานประชาธิปไตยทางตรงที่เข้มแข็งและมั่นคงจากระดับรากหญ้า ซึ่งจะแผ่ขยายพลังขับเคลื่อนเชิงบวกไปสู่เสถียรภาพ

สรุป

การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนและเลือกผู้แทนเข้าไปบริหารทรัพยากรและแก้ไขปัญหาของพื้นที่ แต่ในทางปฏิบัติ การเลือกตั้งท้องถิ่นยังเผชิญกับปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง การทุจริต ผลประโยชน์ทับซ้อน ระบบอุปถัมภ์ และการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร ทำให้การเลือกตั้งบางส่วนไม่ได้สะท้อนการพิจารณาจากนโยบาย ความสามารถ และความซื่อสัตย์ของผู้สมัครอย่างเต็มที่ ปัญหาเหล่านี้จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้นำท้องถิ่น การบริหารงาน และความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบอบประชาธิปไตย

จากปัญหาดังกล่าว หลักสุจริตธรรม จึงถูกนำเสนอเป็นแนวทางสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเลือกตั้ง โดยเน้นความซื่อสัตย์ ความถูกต้อง ความโปร่งใส ความเสมอภาค และการกระทำด้วยความสุจริต ปราศจากการฉ้อฉล หลักการนี้ไม่ได้มุ่งเฉพาะการปฏิบัติตามกฎหมายเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังมุ่งสร้างจิตสำนึก และความรับผิดชอบทางจริยธรรมให้แก่ผู้สมัคร ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้ทุกฝ่ายเคารพกติกาและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญการนำหลักสุจริตธรรมมาใช้จึงต้องเกิดขึ้นทั้งจากผู้สมัครและประชาชน ผู้สมัครควรแข่งขันกันด้วยนโยบาย ความรู้ความสามารถ ทัศนคติ และความรับผิดชอบต่อประชาชน โดยไม่ใช่เงิน อิทธิพล หรือระบบอุปถัมภ์เพื่อครอบงำการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ขณะเดียวกันประชาชนควรใช้สิทธิด้วยวิจารณญาณ ตรวจสอบข้อมูล ประวัติ และผลงานของผู้สมัคร และไม่ตัดสินใจจากสินบนหรือผลประโยชน์ระยะสั้น แต่ควรคำนึงถึงประโยชน์ของชุมชนและอนาคตของส่วนรวม

การสร้างการเลือกตั้งที่สุจริตไม่สามารถอาศัยประชาชนหรือผู้สมัครเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งการให้ความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกแก่ประชาชนและเยาวชน การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและเป็นธรรม การสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนและภาคประชาสังคม รวมถึงการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และประชาชน นอกจากนี้ยังต้องมีปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ การศึกษาและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ สื่อและเทคโนโลยีที่สามารถตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการมีแบบอย่างที่ดีจากผู้นำและคนในสังคมการสร้างการเลือกตั้งที่สุจริตไม่สามารถอาศัยประชาชนหรือผู้สมัครเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งการให้ความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกแก่ประชาชนและเยาวชน การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและเป็นธรรม การสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนและภาคประชาสังคม รวมถึงการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และประชาชน นอกจากนี้ยังต้องมีปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ การศึกษาและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ สื่อและเทคโนโลยีที่สามารถตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการมีแบบอย่างที่ดีจากผู้นำและคนในสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กิบตี ก้องเบญจภูษ. (2562). *กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2554). *การคิดเชิงประยุกต์*. กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมิเดีย.
- โกวิทย์ พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง. (2547). *มติใหม่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ. (2542). *การเลือกตั้งและพรรคการเมือง*. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายการศึกษา.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2527). *พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย*. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- วิทยา สุจิตธนาภิรักษ์. (2550). *ท้องถิ่นกับการพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2565). *สุจริตชนเพื่อเสริมบ้านเมืองสุจริต*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2555). *รูปแบบของการมีส่วนร่วม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- สุขุม นวลสกุล. (2554). *การเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2557). *การเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อติद्या อัจฉาชัยและคณะ. (2567). การประยุกต์หลักสุจริตธรรมเพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*. 7(6), 248-260.
- Golembiewsky, R. T., Welsh, W. A. & Crotty, W. J.A. (1969). *Methodological primer for political scientists*. Chicago: Rand McNally.